

IV. CONFIGURACIÓ DE L'ISRAEL MESSIÀNIC: REACCIÓ DELS LLETRATS I ELS FAMILIARS DE JESÚS

Per. 17. *[A] 3,7b-12 *Gran assemblea israelita procedent del país jueu i de la diàspora*

Per. 18. *[B] 3,13-19 *Convocació de l'Israel messiànic: els Dotze*

Per. 19. *[C] 3,20-21 *La multitud convergeix de nou en la casa d'Israel: atac dels dirigents*

Per. 20. **[B'] 3,22-30 *Requisitòria dels lletrats vinguts de Jerusalem*

Per. 21. *[A'] 3,31-35 *La veritable família de Jesús*

Passem a comentar la *Quarta secció* que conté cinc perícopes distribuïdes en dos trams, un d'ascendent [A B] i un altre de descendent [B' A'] i que giren entorn d'una perícopa central [C]. El títol que abarca aquesta secció podria ser *Configuració de l'Israel messiànic: reacció dels lletrats i familiars de Jesús*. Com veieu totes són de primera redacció (*), ja comentades, llevat de la Per. 20 (**) que avui comentarem, estretament lligada a l'anterior; d'aquí que n'hàgim de fer esment per a entendre-la.

[Per. 19. *[C] 3,20-21 *La multitud convergeix de nou a la casa d'Israel: atac dels dirigents*

[a] 20 Entren a casa, i es reuneix de nou la multitud, fins al punt de no poder ni tan sols menjar pans.

[b] 21 Quan reberen notícies d'ell, els lletrats i els altres dirigents sortiren per arrestar-lo.

[a'] (Deien, en efecte, que els havia tret fora de si.)]

La majoria de traductors consideren que constitueixen una sola unitat les dues perícopes (19 i 20) que nosaltres comentem per separat. Si ens hi fixem, però, en el v. 22 descobrirem que hi ha un canvi claríssim. Diu: «*Els lletrats que havien baixat de Jerosòlima anaven dient...*». Una entrada en escena de nous personatges pressuposa, com a mínim, un canvi d'escena. En la perícopa anterior deia: «*Entren a casa i s'aplega de nou la multitud...*»: entren, en plural, a la casa d'Israel, on es reuneix ensems 'la multitud', amb article en els còdexs Bezae i Vaticà, «*fins al punt de no poder ni tan sols menjar pans*». De quina 'multitud' es tracta? La darrera menció, a la qual aquí es fa referència, era molt solemne (cf. 3,7b-8): es tractava de l'assemblea de tot el poble d'Israel que, a la manera del cens endegat per David (2Sam 24), s'havia constituït en sentir a parlar de Jesús, provinents de tots els territoris de l'antic regne davídic. Allí s'insinuava ja a bastament el caire fanàtic d'aquella multitud («*Digué als seus deixebles que tinguessin preparada una barqueta per raó de la multitud, per tal que deixessin d'oprimir-lo molts d'ells*», 3,9). Ara es complica més i més la situació. S'han aplegat a la casa d'Israel, la seva casa, i són tan nombrosos i continuen essent tan fanàtics que «*no poden ni tan sols menjar pans*». Pa és sinònim d'ensenyança. El plural 'pans' del Còdex Bezae al·ludeix a ensenyaments diferenciats. 'Menjar pa' no vol dir afartar-se, sinó que ni Jesús ni cap altre no poden impartir cap mena d'ensenyança. «*Quan reberen notícies d'ell, els lletrats i els altres dirigents sortiren per arrestar-lo.*» Les notícies alarmants que han sentit a propòsit de Jesús, els han fet «*sortir*» dels seus caus o punts d'observació, «*per arrestar-lo*». El Còdex Bezae precisa que es tracta de «*els lletrats i la resta*»; en el text que hom segueix normalment trobareu que es tradueix per «*els seus familiars*», degut a un lleuger canvi introduït en el text grec i a la supressió de «*els lletrats i els restants (dirigents)*». Aquesta es una de les grans barrabassades del text alexandrí. Sabeu com ho fan? En comptes de l'expressió grega *peri autou*, «a propòsit d'ell», la majoria de manuscrits han llegit *hoi par' autou*, «els qui estan entorn d'ell», és a dir els seus acostats o familiars, canviant-ne així totalment el sentit. Després han eliminat «els lletrats i els restants» dirigents religiosos, canviant completament el sentit del text. D'aquí que la maladicença dels lletrats (sempre segons el text alexandrí), «que estava boig/fora de si», s'atribueixi sense miraments ni esperit crític als familiars de Jesús. Un cop més, el text bo és el del Còdex Bezae, «quan sentiren a propòsit d'ell, els lletrats i els restants (dirigents religiosos) sortiren per agafar-lo. Car deien que els havia tret fora de si/de polleguera».

Aquesta (Per. 19) és la perícopa clau, el model en què s'inspirarà Marc en segona redacció per a recalcar les malvades disposicions dels lletrats i de la resta de dirigents religiosos envers la persona de Jesús. Examinem, doncs, ara la perícopa 20.

Perícopa 20. **[B'] 3,22-30 *Requisitòria dels lletrats vinguts de Jerosòlima*

[a] 22 *També els lletrats que havien baixat de Jerosòlima anaven dient: «Té a dins Beelzebul!»; i encara: «Amb el poder del príncep dels dimonis expulsa els dimonis!»*

[b] 23 *Havent-los convocat, servint-se d'analogies, es posà a dir el Senyor Jesús: «Com pot ser que Satanàs hagi expulsat Satanàs? 24 Si un regne es divideix lluitant contra si mateix, no pot tenir-se dempeus aquest regne. 25 Si una comunitat es divideix lluitant contra si mateixa, no pot aquesta comunitat romandre dempeus. 26 Si, doncs, Satanàs està expulsant Satanàs, ha*

quedat dividit contra si mateix, no pot tenir-se dempeus el seu regne; al contrari, li ha arribat la fi. 27 Ningú no pot els béns del poderós, un cop hagi entrat en la comunitat, saquejar, si primer no lliga el poderós; aleshores ja pot saquejar la seva comunitat. 28 Us asseguro que tot se'ls perdonarà als fills dels homes, les ofenses i blasfèmies, tot el que hagin proferit blasfemant; 29 però qui, sigui el qui sigui, blasfemi contra l'Esperit Sant no té perdó; serà culpable d'un delicte permanent.»

[a'] 30 *(És que anaven dient que tenia a dins un esperit immund.)*

Els lletrats acusen Jesús de connivència amb Satanàs

En el primer element [a], els lletrats llancen dues difamacions contra Jesús: «... anaven dient: “Té a dins Beelzebul!”; i encara: “Amb el poder del príncep dels dimonis expulsa dimonis!”».

És la pitjor acusació que li podien fer. Està posseït per Beelzebul!, per una ideologia fanàtica, contrària completament, des del punt de vista dels lletrats baixats de Jerosòlima, al projecte de Déu, tal com ells el propugnaven. Marc s'ha guardat ben prou de dir que ‘havien baixat de Jerusalem’, car això compartiria que havien fet un èxode alliberador. Per això precisa tan sols que «havien vingut de Jerosòlima», de la capital. Ells, en efecte, són els veritables defensors de la Llei, de la Torà, de la institució sagrada. I aleshores pretenen justificar la seva conducta... Les difamacions que profereixen els lletrats estan encapçalades per un imperfecte iteratiu, «anaven dient...», remarcant-se que no paraven de proferir difamacions, en discurs directe: «“Té a dins Beelzebul!”; i encara: “Amb el poder del príncep dels dimonis expulsa els dimonis!”». No es tracta d'un monòleg, com se sol interpretar, malgrat que aquí estan perfectament diferenciades les dues difamacions, ja que, si bé han estat introduïdes amb un sol imperfecte, connoten com a mínim dues opinions que poden ser diferents o complementàries. A més, dues difamacions impliquen que són moltes i insistents les acusacions que profereixen. En el cas present, les acusacions vénen a dir gairebé el mateix. Es recalca, per tant, la insistència. Els uns anaven dient que estava posseït per Beelzebul. Els altres ho diuen en termes equivalents i més entenedors, sostenint que actua amb el poder del príncep dels dimonis. És la pitjor acusació que li podien llançar.

Jesús respon, en primer lloc, a la darrera difamació

En el segon element, el central [b], en contrast amb la manera d'actuar dels dirigents jueus que havien anat propalant entre la gent tota mena de difamacions contra ell, Jesús els convoca a la seva presència i, servint-se de dues analogies, rebut en primer lloc la darrera difamació. «Havent-los convocat, servint-se d'analogies, es posà a dir el Senyor Jesús...»

Com que hi han hagut com a mínim dues acusacions, Jesús respon també de dues maneres començant per la darrera, tot seguint les típiques lleis retòriques del quiasme: «Com pot ser que Satanàs hagi expulsat Satanàs?» L'evangelista Marc posa dues comparacions. Una fa referència al regne i l'altra a la casa comunitat. «Si un regne es divideix lluitant contra si mateix, no pot tenir-se dempeus aquest regne. Si una comunitat es divideix lluitant contra si mateixa, no pot aquesta comunitat romandre dempeus.» Aleshores ve una dita: «Ningú no pot els béns del poderós, un cop hagi entrat en la comunitat, saquejar, si primer no lliga el poderós, aleshores ja pot saquejar la seva comunitat.»

Com respon Jesús al darrer atac? Diu Marc: «Havent-los convocat, servint-se d'analogies (més que de paràboles: l'expressió grega *en parabolais* es pot traduir de diferents maneres: aquí equival a «analogies»), es posà a dir el Senyor Jesús»: aquesta darrera expressió no és la normal de Marc. En el text alexandrí no es presenta cap vegada; en el Còdex Bezae dues vegades, aquí i en 5,13. A més, és característica de la segona redacció car hi apareix el nom de Jesús, però amb la puntualització que es tracta de «el Senyor». Què li ha fet explicitar aquí el terme “el Senyor”? Recordem l'expressió de primera redacció: «Senyor és el Fill de l'home també del dissabte» (2,28). Tot sembla com si Marc, en segona redacció, hagués volgut ampliar la ‘senyoria’ de Jesús (l'expressió grega *ho kurios* és una referència clara a «el Senyor» ressuscitat) responent als atacs que la comunitat creient hagué de suportar de part dels lletrats vinguts de la capital.

La blasfèmia contra l'Esperit Sant és imperdonable

Amb un encapçalament molt solemne: «Us asseguro que...», Jesús passa a respondre a la primera difamació: «Té a dins Beelzebul!» Amb un advertiment duríssim, Jesús posarà fi a la controvèrsia: «...tot se'ls perdonarà als fills dels homes, les ofenses i blasfèmies, tot el que hagin proferit blasfemant; però qui, sigui el qui sigui, blasfemi contra l'Esperit Sant no té perdó; serà culpable d'un delicte permanent.»

Aquesta és una de les frases més dures i difícils d'explicar que es troben posades en boca de Jesús. És el que en diuen, en l'argot teològic, el "pecat contra l'Esperit Sant". Aquí s'ha travat una lluita d'esperits. Satanàs té força. Recull tota la força del poder. Satanàs és l'expressió del poder contra Déu. És l'antipoder. I ara a Jesús, que vol alliberar a la gent d'aquest poder, li diuen que actua precisament amb la força de l'antipoder. Quan, per a assegurar el seu paper, les seves posicions, els lletrats, els teòlegs, els juristes, els canonistes, els qui coneixen l'Escriptura i l'interpreten, tergiversen del tot atribuint a l'esperit dolent i contrari al pla de Déu les pretensions alliberadores de Jesús, ja no s'hi pot posar remei. Si per a desembarassar-se de Jesús, li tiren en cara que el que està fent ho fa perquè està en connivència amb el poder de Satanàs, no hi ha manera de convèncer-los, no hi ha cap possibilitat de fer-los entrar en raó. Han tergiversat completament l'ensenyança de Jesús impartida amb la força de l'Esperit Sant acusant-lo d'actuar amb el poder de l'esperit contrari al projecte de Déu. És el màxim de dolenteria on podien arribar... Perquè s'han servit d'alguna experiència espiritual que havien tingut i de la qual se n'havien servit per a catapultar-se a nivell de dirigents del poble, a fi de desempallegar-se del seu enemic. En la carta als Hebreus hi ha una expressió semblant referida als qui han fet l'experiència de l'Esperit en el moment del baptisme, però que se n'han servit per a contradir el projecte de Déu: «En efecte, als qui han estat il·luminats una vegada (en el baptisme!), han assaborit el do celeste i participat de l'Esperit Sant, han assaborit la paraula favorable de Déu i els dinamismes de l'edat futura, si apostaten, els és impossible que tornin a renèixer per la conversió, crucificant per a si mateixos el Fill de Déu i exposant-lo a l'escarni» (He 6,4-6).

L'Esperit és força, una força descomunal. Si t'obres lliurament i comptes amb aquesta força, en pots treure molt de profit. Però, si tu desvies aquesta força i la fas servir per anar contra ella mateixa... (això és possible), succeirà que no durarà aquesta experiència, si bé tu t'has servit d'aquella força que t'havia estat donada per a desenvolupar una sèrie de qualitats i activitats que altrament haguessin quedat adormides. Si en un moment determinat te'n serveixes per a anar contra el projecte de Déu, no hi ha cap possibilitat — humanament parlant — de poder comptar altre cop amb la força de l'Esperit Sant.

Postil·la del redactor

El *darrer element* [a'] constitueix un comentari del redactor. Marc clou la perícopa donant una explicació sobre l'advertència severíssima que Jesús acabava de llançar als dirigents religiosos jueus: "És que anaven dient: que té un esperit immund." A Jesús, que actua mogut per l'Esperit Sant, li diuen que té un esperit immund... Aquests individus són els màxims representants del sistema religiós... L'Esperit és força, una força que procedeix de Déu, mentre que l'esperit immund acumula forces precisament perquè abusa de tota la creació. El que fa l'esperit immund és posseir, prendre totes les forces que estan al seu abast per a tenir poder, sumant forces per a tenir-los captivats. L'Esperit Sant actua al revés, és una força que allibera, que allibera energies perquè les posem al servei dels altres.

Aquesta perícopa, com podeu veure, reflecteix situacions molt dures, però si Marc en segona redacció ha creat aquesta perícopa, ho ha fet per a insistir sobre el tema. Ja havia deixat ben clar que els lletrats deien que estava boig, que el volien agafar, però ara en dóna una motivació teològica: el volen agafar perquè, segons ells, està posseït per Beelzebul. Més ja no es pot dir. Pretenien fer una bona obra, treure-se'l del mig, perquè estava boig (segons el text normal), o millor, com diu el Còdex Bezae, perquè els havia tret fora de si, els havia tret de polleguera, és a dir, perquè els estava exasperant... Ara han tornat a la càrrega. Ja no són uns lletrats qualssevol, sinó els lletrats que han vingut de la capital per a difamar-lo dient que actuava amb el poder del príncep dels dimonis. Aquests ja no tenen perdó possible, perquè són culpables d'un delictes permanent.

Josep Rius-Camps
Sant Pere de Reixac, 21 de maig 2006